

CÎTEVA TOARTE DE AMFORĂ ȘTAMPILATE DESCOPERITE LA MEDGIDIA

DE

ALEX. POPEEA

În luna martie 1960, în cariera fabricii de cărămidă din Medgidia¹ s-au recoltat numeroase fragmente ceramice de amfore grecești și vase de factură locală, de tip Hallstatt și Latène. Cariera se adâncise la aprox. 8 m sub nivelul solului, dar vasele proveneau din nivelurile superioare, de la o adâncime de numai 1—2 m față de nivelul actual².

După trierea celor câteva grămezi de cioburi strinse de pe toată suprafața săpată, s-au găsit 15 toarte de amforă ștampilate. Ele se află în colecția Muzeului regional de arheologie Dobrogea.

I. RODOS

1. Circulară, diametru 2,9 cm.

Floare de rodie.

ΕΠΙΑΓ[ΕΜΑΧΟΥ ΑΓΡΠΙ]ΑΝΙΟΥ³

Pastă roșie cărămie, fină și rezistentă (inv. 11 460) (fig. 1/1).

2. Circulară, diametru 2,8 cm.

Floare de rodie.

ΑΝΤΙΓΟΝΟΥ⁴

Pastă ca mai sus (inv. 11 450).

¹ Fabrica se găsește la aproximativ 1 km de marginea localității, pe șoseaua ce duce spre Constanța.

² Săpătura în carieră se face prin ruperea malurilor. Din octombrie pînă în martie se stringe în carieră o mare cantitate de pămînt, care apoi e transformată în cărămizi în sezonul de vară. Lucrătorii au relatat despre descoperirea unor urme de arsură în pămînt pînă la o adâncime de 2—3 m (cuptoare sau gropi arse), uneori delimitate de pietre. Spuneau de asemenea că au găsit și oase umane, iar multe vase fuseseră descoperite întregi.

³ V. Canarache, *Importul amforelor ștampilate la Istria*, București, 1957, p. 226, nr. 503. În lista de la p. 272 Ἀγέμαχος apare ca preot eponim în anul 220 î.e.n. Luna Ἀγριάντιος (ianuarie) apare pe numeroase amfore (nr. 506, 507, 532 etc.).

⁴ Idem, nr. 510 Ἀντίγονος apare ca producător. Fără datare.

3. Circulară, diametru 3,5 cm.

Floare de rodie.

ΔΑΜΟΚΡΑΤΕΥΣ⁵

Pastă ca mai sus (inv. 11 455) (fig. 1/2).

Fig. 1

4. Dreptunghiulară, 3,5 × 1,5 cm.

Stea cu 8 raze.

ΠΑΝΑΜ(ΟΥ)

ΑΡΙΣΤΕ(ΙΔΑ)⁶

Pastă ca mai sus (inv. 11 462) (fig. 1/3).

5. Dreptunghiulară, 3,6 × 1 cm.

Fără simbol.

ΔΙΟΥ⁷

Pastă ca mai sus (inv. 11 449) (fig. 1/4).

⁵ V. Canarache, *Importul amforelor ștampilate la Histria*, București, 1957 p. 230–231, nr. 516–517 Δαμοκράτεως apare ca producător.

⁶ Nu apare la V. Canarache, vezi M. Nilsson, *Timbres amphoriques de Lindos*, in *Explo-ration archéologique de Rhodes*, V, Copenhaga, 1909, p. 377–378, nr. 81.

⁷ V. Canarache, *op. cit.*, p. 260, nr. 625, Δίος apare ca producător. Fără datare.

6. Dreptunghiulară, 3,7 × 1,7 cm.
Fără simbol.
ΕΠΙ ΚΛΕΩΝΥ
ΜΟΥ
Β[ΑΔΡΟ]ΜΙΟΥ⁸
Pastă ca mai sus (inv. 11 454) (fig. 1/5).

7. Dreptunghiulară, 2,8 × 1,2 cm.
Fără simbol.
ΕΠΙ ΤΙΜΑ
[Σ]ΑΓΟΡΑ⁹
Pastă ca mai sus (inv. 11 452) (fig. 1/6).

8. Dreptunghiulară, 4,5 × 1,7 cm.
Simbol neclar.
ΕΠΙ ΤΙΜΑ
ΣΑΓΟΡΑ
Pastă ca mai sus (inv. 11 461).

II. TASOS

9. Dreptunghiulară, 3,2 × 1,9 cm.
Cantharos.
ΣΚΥΜΝΟ[Σ]
ΘΑΣΙΟΝ¹⁰
Pastă cărămizie, aspră, cu fire de mica (inv. 11 457) (fig. 1/7).
10. Dreptunghiulară, 2,4 × 2,3 cm. Lipsă partea inferioară.
Amforă.
[Θ]ΑΣΙΩ[Ν]
.....
Pastă de culoare roșie-cărămizie cu fire de nisip și mica.
(inv. 11 453) (fig. 1/8).

III. SINOPE

11. Dreptunghiulară, 4,1 × 2,3 cm. Lipsă colțul din dreapta.
Fără simbol.
ΒΟΡΥΟΣ
ΑΣΤΥΝΟ[ΜΟΥ]
ΑΠΟΛΛΩ[ΝΙΟΥ]¹¹
Pastă de culoare roșie-violetă cu fire de nisip negru (inv. 11 451) (fig. 1/9).
12. Dreptunghiulară, 4 × 1,7 cm. Lipsă colțul din dreapta jos.
Fără simbol.

⁸ V. Canarache, *op. cit.*, p. 248, nr. 579, Κλεώνυμος, este preot eponim între anii 220 și 180 î.e.n.

⁹ *Ibidem*, p. 253, nr. 600, Τιμασαγόρας este preot eponim între anii 220 și 180 î.e.n.

¹⁰ *Ibidem*, p. 67, nr. 82, cu deosebirea că numele Σκύμνος (producător?) e plasat la piciorul vasului. Amforele acestea sînt datate între anii 350 și 270 î.e.n.: p. 37–38.

¹¹ *Ibidem*, în tabelul de la p. 182 Απολλώνιος apare ca producător, între anii 270 și 220.

AΣΤΥΝΟΜ[ΟΥ]
 ΜΝΕΑΚΛΕ[ΟΣ] sic.
 ΑΤΤΑΛΟΥ¹²

Pastă ca mai sus (inv. 11 463).

IV. HERACLEEA PONTICA

13. Dreptunghiulară, 3 × 1,3 cm. Partea dreaptă slab aplicată.

ΕΠ[Ι ΔΙΟ]
 ΝΥCΙ[Ο]Υ¹³
 (Inv. 11 458)

14. Dreptunghiulară. Lipsă jumătatea dreaptă.

ΕΠΙ [ΔΙΟ]
 ΝΥ[CΙΟΥ]
 (inv. 11 459). (fig. 1/10).

V. COS

15. Ștampilă englică pe toartă dublă.

MIN¹⁴
 (inv. 11 456) (fig. 1/11).

Deși nu sînt date cu precizie, aceste toarte de amforă aparțin sfîrșitului secolului al III-lea și primei jumătăți a secolului al II-lea î.e.n., adică epocii în care începe să crească însemnătatea comercială a Tomisului.

Amforele, conținînd produsele tot mai cerute de populația locală, circulă acum de-a lungul văii Cara-su, probabil pînă la Dunăre.

Deși numărul ștampilelor descoperite ni se pare prea mic pentru a trage o concluzie, faptul că mai mult de jumătate din ele provin de la Rodos, în timp ce restul provin în mod egal din alte centre, nu este cu totul lipsit de semnificație.

QUELQUES TIMBRES AMPHORIQUES DÉCOUVERTS À MEDGIDIA

RÉSUMÉ

L'auteur publie quinze timbres amphoriques, récupérés en 1960, du terrain d'une briqueterie, tout près de Medgidia (Dobroudja).

Bien que ne pouvant pas déterminer, dans tous les cas, leur date avec la précision voulue, l'auteur les situe vers la fin du IIIe et la première moitié du IIe siècle avant notre ère, c'est-à-dire à une époque à laquelle l'importance commerciale de la ville de Tomis se trouve être accrue.

¹² V. Canarache, *op. cit.*, p. 136, nr. 315, însă cu forma ΜΝ[Η]ΣΙΚΛΕΟΥC care e cea corectă. Aceste amfore sînt date între anii 220 și 183 î.e.n. (vezi p. 183).

¹³ *Ibidem*, p. 197, nr. 464, fără prepoziția ΕΠΙ. Atribuirea pentru Heracleea se face pe baza compoziției pastei.

¹⁴ Probabil Μιννίων, *ibidem*, p. 280, nr. 717. Ștampilă englică nu este obișnuită pentru Cos; nu este exclusă și o altă proveniență.

N. A. Ținem să mulțumim Victoriei Eftimie Andronescu, care a avut amabilitatea să revadă manuscrisul, dîndu-ne și unele prețioase îndrumări.